

Solitaire bijen in mijn tuin

Tekst en foto's Ina van der Vlist

Ina van der Vlist schrijft over solitaire bijen in haar tuin en directe omgeving. Dit keer over wespbijen.

Vorig jaar startte de serie over solitaire bijen met de ontdekking van een grote groep zwart-rosse zandbijen aan de voet van oude beuken in een klein park vlakbij huis. Tussen die zandbijen scharrelden insecten met rode vlekken op het zwart van de kop en het borststuk. En die waren ook te zien op de gele banden van het zwart-geel gestreepte achterlijf. Het leken net slanke wespen van ongeveer één centimeter. Maar ja, mimicry of nabootsing van wespen komt bij veel insecten voor. Zo ook bij bijen.

Wespbijen

Wespbijen zijn vrij kale bijen en hebben vaak een wespachtige tekening. Ze komen, behalve op Antarctica, voor in alle werelddelen. In Nederland zijn er 48 soorten van bekend. Het is de groot-

ste parasitaire bijenfamilie. Over het algemeen is het lastig om wespbijen tot op de soort te determineren. Verschillen zitten vaak in kleine details. De combinatie met een gastheer kan soms helpen.

Wespbijen samen met zandbijen

Veel wespbijen hebben een gastheerrelatie met zandbijen. Sommige parasiteren op andere bijenfamilies. De meeste soorten wespbijen vliegen in het vroege voorjaar, maar in de zomer zijn er ook nog wat actief. De vliegtijd komt ongeveer overeen met die van de gastheer.

Wespbijen hebben geen nest, daarom slapen ze 's nachts meestal in bloemen of bijten zich vast aan stengels of bladeren.

Vroege wespbij (*Nomada leucophthalma*)

Wespbijen hebben een typisch gedrag door de manier waarop ze de nesten van de gastheer zoeken. De vrouwtjes vliegen daarbij vaak laag tussen de vegeta-

tie over de grond. Op zicht sporen ze hun gastheren op. Ze onderzoeken alle mogelijke nestholtes van gastheren. Dit gedrag zag ik ook op de plek van de zwart-rosse zandbijen in het parkje. Honderden nestjes van deze zandbijen zo vlak bij elkaar zijn dan ook niet te missen voor ze. Het blijft fascinerend om te zien hoe de zwart-rosse zandbijen hun best doen om te verhinderen dat de opdringerige vroege wespbijen hun broedcellen kappen. Hoewel die zandbijen hun nestingang vaak helemaal afsluiten voordat ze op voedseljacht gaan, zijn vroege wespbijen slim genoeg om toch de ingang te ontdekken. Ik zag vroege wespbijen die zich door de afsluiting heen groeven en zo toegang kregen tot de broedcellen van de zwart-rosse zandbij. Vindt een wespbij een open broedcel met stuifmeel, dan legt ze daarin meestal twee eitjes, vaak helemaal verstopt in de wand van de broedcel. Bij de vroege wespbij duurt dat ongeveer een kwartier tot

bijna een half uur. Komt de zwart-rosse zandbij zo'n indringer tegen in haar nestgang, dan volgt er een knokpartij. Doordat wespbijen parasitair leven, hoeven ze geen stuifmeel te verzamelen. Nectar wordt door de vroege wespbij vooral gehaald op wilg, paardenbloem, klein hoefblad en vergeet-mij-niet.

Ontwikkeling

Afhankelijk van de temperatuur komt een wespbijlarve na ongeveer een week uit het ei, vernietigt eerst het andere eitje van de eigen soort en eet dat van de gastheer op. Daarna leeft het larfje van het opgeslagen voedsel in de broedcel. Na enkele vervellingen groeit binnen een paar weken een nieuwe wespbij op, die dan in de meeste gevallen tot het volgende jaar onder de grond blijft. Behalve vroege wespbijen en meerdere soorten zandbijen zag ik ook een geelschouderwespbij en smalbandwespbijen in mijn favoriete parkje. Ik ben erg benieuwd welke soorten ik daar nog meer kan ontdekken. ●

Een vroege wespbij graaft de afgesloten nestingang van de zwart-rosse zandbij open.

Vrouwte zwart-rosse zandbij bewaakt haar nestingang tegen de parasitaire vroege wespbij.

Een vroege wespbij loert naar nestjes van zwart-rosse zandbijen.